

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

استاندردهای بین‌المللی ادارات عالی تفتیش (آی‌سی‌ای ۱۰۰):

اصول اساسی تفتیش سکتور عامه

کابل

۱۳۹۴

اداره عالی تفتیش

شناسنامه

عنوان کتاب: استندردهای بین‌المللی ادارات عالی تفتیش (آیسای ۱۰۰)؛

اصول اساسی تفتیش سکتور عامه

مترجم: شفیق‌الله دانش (شرکت کواتر اینترنشنال)

ویراستار: حسینی احسان

نوبت چاپ: اول

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

تاریخ نشر: ۱۳۹۴

ناشر: آمریت اطلاعات و ارتباط عامه (اداره عالی تفتیش)

نشانی: سرک دارالامان، افشار، جنب وزارت احیا و انکشاف دهات، اداره عالی تفتیش

تلیفون: +۹۳(۰۲۰)۲۵۲۱۶۱۳۰

فکس: +۹۳(۰۲۰)۲۱۵۲۱۶۰۳

ویب‌سایت: www.sao.gov.af

فهرست مطالب

۷	پیشگفتار
۱۱	مقدمه
۱۲	هدف و اعتبار آیسای
۱۵	چارچوب تفتیش سکتور عامه
۱۶	تفتیش سکتور عامه و اهداف آن
۱۸	انواع تفتیش سکتور عامه
۱۹	عناصر تفتیش سکتور عامه
۲۰	سه جناح تفتیش
۲۱	موضوع، معیار و معلومات پیرامون موضوع
۲۲	انواع روش تفتیش
۲۳	اعتماد و اطمینان روی تفتیش سکتور عامه
۲۵	اصول مربوط به تفتیش سکتور دولتی
۲۷	اصول کلی
۲۸	کنترول کیفیت
۳۳	اصول مربوط به پروسه تفتیش

پیشگفتار

اداره عالی تفتیش افغانستان منیث عالی‌ترین نهاد بازرسی کننده در مقیاس کشور از طریق اجرای انواع بازرسی‌ها با جدیت، روند حکومتداری و اداره امور مالی شفاف و حسابه را ترویج می‌نماید. قانون تفتیش - توشیح شده در سال ۱۳۹۲- نقش اداره عالی تفتیش را باز تعریف نموده و حدود تفتیش‌های این اداره را به‌شمول تفتیش رعایت قوانین و مقررات، گسترش بخشیده است. این قانون به اداره عالی تفتیش صلاحیت می‌دهد که بازرسی‌ها را به اساس معیارات بین‌المللی انجام داده و معیارات سازمان بین‌المللی نهادهای عالی تفتیش (انتوسای) عملی نماید. اداره عالی تفتیش افغانستان منیث عضو انتوسای همواره تلاش می‌نماید که در تمام بازرسی‌ها به-شمول تفتیش رعایت قوانین و مقررات؛ اصول، رهنمودها و معیاراتی را که توسط سازمان مذکور وضع شده است، به‌کار ببرد.

معیارات انتوسای (معیارات سازمان بین‌المللی نهادهای عالی تفتیش یا ایسای)، رهنمودهای سطح ۳ و سطح ۴، راهنمایی‌های لازم را برای تفتیش رعایت قوانین و مقررات فراهم می‌نماید. اصول و رهنمودهای ایسای به هیچ صورت قوانین، مقررات و صلاحیت‌های نافذه ملی کشورها را تحت شعاع قرار نمی‌دهد و یا اینکه هرگز نهادهای عالی بازرسی کننده را از پرداختن با سایر انواع تفتیش باز نمی‌دارد. رهنمودهای ایسای

برای تفتیش رعایت قوانین و مقررات به صورتی که در زیر شرح داده می شود، تدوین شده اند:

ایسای ۱۰۰: اصول بنیادی تفتیش سکتور عامه (نسخه ۲۰۱۳): این اصول برای تمام انواع بازرسی‌های سکتور عامه بدون در نظر داشت شکل و ماهیت بازرسی قابل تطبیق است. سایر معیارات ایسای باید توأم با ایسای ۱۰۰ قرائت و تفسیر گردند. اصول بنیادی تفتیش؛ اساس رهنمودهای عمومی تفتیش را که در رهنمود سطح چهارم ارائه گردیده است، تشکیل می‌دهد.

ایسای ۳۰۰: اصول بنیادی تفتیش عملکرد (نسخه ۲۰۱۳): این اصول بر مبنای ایسای ۱۰۰ معیارات مخصوص را برای تفتیش عملکرد پیش‌کش می‌نماید. ایسای ۳۰۰ باید توأم با ایسای ۱۰۰ که برای تفتیش عملکرد نیز عملی است قرائت و تفسیر گردد.

ایسای ۴۰۰: اصول بنیادی تفتیش رعایت قوانین و مقررات: این اصول بر مبنای ایسای ۱۰۰ معیارات مخصوص را برای تفتیش رعایت قوانین و مقررات پیش‌کش می‌نماید. ایسای ۴۰۰ باید توأم با ایسای ۱۰۰ که برای تفتیش رعایت قوانین و مقررات نیز قابل عملی است، قرائت و تفسیر گردد.

ایسای ۴۱۰۰: رهنمود تفتیش رعایت قوانین مقررات برای بازرسی‌هایی که جدا از تفتیش صورت‌های مالی اجرا می‌شوند (نسخه ۲۰۱۳): تفتیش رعایت قوانین و مقررات را می‌توان بصورت جداگانه و منحصراً بخشی از سایر بازرسیها انجام داد. رهنمودهای مذکور بر مبنای اصول بنیادی تفتیش (ایسای ۱۰۰-۳۰۰) ساخته شده‌اند و مفتشین سکتور عامه را کمک می‌نماید تا اصول بنیادی را بصورت درست به کار ببرند.

این معیارات در منابع اتوسای صرف به زبان انگلیسی و برخی زبان‌های بین‌المللی موجود است. مفتشین اداره عالی تفتیش هنگام به‌کار بردن این معیارات به‌خاطر اینکه منابع آن به زبان دری موجود نیست، به مشکلات زیادی مواجه بودند. برای رفع این

نقیصه، اداره عالی تفتیش از پروژه کوتاهتر خواست تا معیارات جدید انتوسای در ارتباط به تفتیش رعایت قوانین و مقررات را به زبان دری به اختیار مفتشین قرار دهد. به اساس هدایت اداره؛ ایسای ۱۰۰، ۳۰۰، ۴۰۰ و ۴۱۰۰ توسط پروژه کوتاهتر ترجمه و در ماه ثور ۱۳۹۴ (می ۲۰۱۵) در اختیار اداره قرار گرفت.

از این رو خرسندم که اکنون ترجمه دری معیارات ایسای ۱۰۰، ۳۰۰، ۴۰۰ و ۴۱۰۰؛ به صورت کتابی از سوی اداره عالی تفتیش چاپ و در دسترس مفتشین و خوانندگان محترم قرار می‌گیرد. همچنین از تمام مفتشین و آموزگاران اداره عالی تفتیش می-خواهم معیارات مذکور را مورد مطالعه قرار داده تا قادر به تطبیق بهترین شیوه‌های بین‌المللی در تفتیش رعایت قوانین و مقررات گردند.

در اخیر جا دارد تا از کمپنی بین‌المللی کوتاهتر بخاطر تلاش‌هایشان در ترجمه نسخه دری معیارات ایسای قدردانی نمایم.

پوهندوی دوکتور محمد شریف شریفی

رئیس اداره عالی تفتیش

مقدمه

۱. معیارها و رهنمودهای مسلکی برای اعتبار، کیفیت و مسلکی سازی تفتیش سکتور عامه حایز اهمیت پنداشته میشود. هدف عمده معیارهای بین‌المللی نهادهای عالی تفتیش (ISSAIs)، که توسط سازمان بین‌المللی نهادهای عالی تفتیش (INTOSAI) ایجاد گردیده‌اند، ترویج استقلالیت و موثریت تفتیش توسط ادارات عالی تفتیش میباشد.

۲. آیسای حاوی معیارهای عمومی در خصوص تفتیش سکتور عامه میباشد ولی در خصوص تفتیش‌های انفرادی مراجع، حاوی معیارهایی می‌باشد که اعضای انتوسای را کمک می‌نماید تا با در نظر داشت مسوولیت‌های وظیفوی و قوانین و مقررات نافذۀ هرکشور، راهکارهای مسلکی تفتیش را ایجاد نمایند.

۳. چارچوب معیارهای مسلکی انتوسای دارای چهار سطح میباشد: سطح اول شامل اصول اساسی این چارچوب میباشد. سطح دوم (آیسای ۱۰ - ۹۹) پیش شرط‌های کارکرد مناسب و اصول رفتار مسلکی ادارات عالی تفتیش (مانند استقلالیت، شفافیت و حسابدگی، اخلاقیات و کنترل کیفیت) را تشکیل میدهد که برای تمام ادارات عالی تفتیش مرتبط شمرده میشوند. سطح سوم و چهارم در خصوص تفتیش‌های انفرادی بحث نموده و شامل اصول مسلکی قبول شده میباشد که روی تفتیش موثر و مستقلانۀ مراجع سکتور عامه تمرکز دارد.

۴. آیسای سطح سوم یا اصول اساسی تفتیش (آیسای ۱۰۰ - ۹۹۹)؛ بیشتر روی آیسای ۱ (اعلامیه لیما) تمرکز داشته و آنرا توضیح میدارد و آیسای سطح دوم یک ماخذ بین‌المللی را ایجاد نموده و تفتیش سکتور عامه را تشریح مینماید.

۵. سطح چهارم؛ اصول اساسی تفتیش را بیشتر توضیح نموده و رهنمودهای کاری مشرح و مشخص را از آن استخراج نموده است که هم در جریان تفتیش روزمره مورد استفاده قرار گرفته و هم در صورتی که یک کشور فاقد معیارهای تفتیش ملی باشد، میتواند منحث معیارهای تفتیش مورد استفاده قرار بگیرند. این سطح متشکل از رهنمودهای عمومی تفتیش (آیسای ۱۰۰۰ - ۴۹۹۹) میباشد که نیازمندی‌های تفتیش رعایت قوانین و مقررات، تفتیش مالی و تفتیش عملکرد را تعیین مینماید.

۶. آیسای ۱۰۰ - اصول اساسی تفتیش سکتور عامه روی موارد ذیل معلومات مشرح را ارائه میدارد:

- هدف و اعتبار آیسای
- چارچوب تفتیش سکتور عامه
- عناصر تفتیش سکتور عامه
- اصولی که باید در جریان تفتیش سکتور عامه مورد تطبیق قرار گیرند.

هدف و اعتبار آیسای

۷. آیسای ۱۰۰ حاوی اصول اساسی میباشد که بالای تفتیش سکتور عامه، بدون عطف توجه به شکل و یا ماهیت کاری آنها، متمرکز میباشد. آیسای ۲۰۰، ۳۰۰ و ۴۰۰ بالترتیب روی موارد مالی، عملکرد و رعایت قوانین و مقررات متمرکز بوده و با اصول مندرج آیسای ۱۰۰ رابطه مستقیم دارند. این اصول به هیچ نوع نمیتواند در تضاد با قوانین، مقررات و لوایح داخلی یک کشور قرار

داشته و یا ادارات عالی تفتیش کشورها را از بازرسی و تفتیش مواردی که در این اصول گنجانیده نشده اند، باز دارد.

۸. اصول اساسی تفتیش، اساس تعلیماتنامه‌های عمومی تفتیش در سطح چهارم چارچوب آیسای را تشکیل میدهد. از این اصول میتوان به سه شکل در خصوص ایجاد معیارها استفاده نمود:

- منحيث يك اساس كه بر اساس آنها ادارات عالی تفتيش بتوانند معيارها را ایجاد نمایند؛

- منحيث يك اساس كه معيارهای ملی با آنها مطابقت داشته باشند؛

- منحيث يك اساس برای استفاده از تعلیماتنامه‌های عمومی تفتيش منحيث معيارها

ادارات عالی تفتيش باید تصريح نمایند كه در جریان تفتيش از کدام معيارها استفاده مينمايند و این معلومات باید در اختيار استفاده كنندگان گزارش‌های تفتيش نیز قرار داده شود. در صورتی كه معيارها از چندین منبع گرفته شده باشند، این مسئله نیز باید صراحت داده شود. بهتر پنداشته میشود تا ادارات عالی تفتيش در گزارش‌های تفتيش خود ذكر نمایند كه هنگام اجرای تفتيش از کدام معيارها استفاده نموده اند.

۹. اداره عالی تفتيش میتواند تصريح نمايد معيارهایی را كه ایجاد نموده اند و یا اتخاذ نموده اند یا بر اساس اصول اساسی تفتيش ایجاد گردیده‌اند و یا هم با این اصول مطابقت دارند (مگر صرف در صورتی كه معيارها در مطابقت كامل با تمام اصول مربوط قرار داشته باشند).

در گزارش‌های تفتيش میتوان تذكار داد كه معيارهای كه استفاده گردیده اند یا بر اساس و یا هم در مطابقت با کدام معيارهای آیسای قرار دارند. بطور نمونه میتوان

جمله ذیل را درج گزارش تفتیش نمود:

... تفتیش موجود با در نظر داشت {معیار}، که بر اساس {و یا در مطابقت با} اصول اساسی تفتیش (آیسای ۱۰۰ - ۹۹۹) معیار های بین المللی ادارات عالی تفتیش قرار دارد، اجرا گردیده است.

بخاطر اینکه معیارهای تفتیش را بصورت درست بر اساس اصول اساسی تفتیش ایجاد و یا اتخاذ نمود، فهم کامل از تمام متن این اصول لازمی پنداشته میشود. بخاطر نیل به این هدف، مطالعه تعلیماتنامه عمومی تفتیش مفید خواهد بود.

۱۰. ادارات عالی تفتیش میتوانند که تعلیماتنامه عمومی تفتیش را منحیث معیارهای خود اتخاذ نمایند. در همچو مواقع، مفتش باید تمام اصول آیسای که با تفتیش ارتباط دارند را رعایت نماید. برای تصریح این مطلب، متن ذیل را میتوان درج گزارش نمود:

... تفتیش حاضر با در نظر داشت معیار های بین المللی ادارات عالی تفتیش (ISSAI) اجرا گردیده است.

بخاطر افزایش شفافیت، مفتش میتواند که تصریح نماید که از کدام اصول ISSAI استفاده نموده است. برای این امر، میتوان از جمله ذیل استفاده نمود:

این تفتیش براساس معیار {اسم و نمبر معیار آیسای} اجرا گردیده است.

۱۱. معیارهای بین المللی تفتیش (ISAs) که توسط فدراسیون بین المللی محاسبان (IFAC) صادر گردیده است نیز درج تعلیماتنامه تفتیش مالی (ISSAI 1000 - 2999) گردیده اند. بناءً، در جریان تفتیش های مالی،

میتوان (ISSAI) و یا (ISAs) را ماخذ قرار داد. معیار های بین المللی تفتیش یک مجموع جدایی ناپذیر معیار ها را ایجاد نموده و نمیتوان آن معیارات آیسای که این معیارهای بین المللی تفتیش درج آنها گردیده اند را به تنهایی ماخذ قرار داد. اگر (ISSAI) و یا (ISAs) منحصت معیارهای ادارات عالی تفتیش برای تفتیش مالی اتخاذ میگردند پس گزارش تفتیش باید به این موضوع اشاره نماید.

۱۲. تفتیش میتواند که با در نظر داشت تعلیماتنامه عمومی تفتیش و معیارهای سایر منابع اجرا گردد، به شرطی که بین این دو دسته معیارها تضاد وجود نداشته باشد. در همچو حالت، در گزارش تفتیش هر دو منبع باید مورد ماخذ قرار داده شود.

چارچوب تفتیش سکتور عامه

مسوولیت وظیفوی

۱۳. یک اداره عالی تفتیش فعالیت های تفتیش سکتور عامه را بر اساس قوانین و مقررات نافذه و با در نظر داشت اساسنامه و مکلفیت های وظیفوی خود اجرا می نماید که دارای استقلالیت و صلاحیت کامل در پیشبرد امور محول شده خود میباشد. مکلفیت های وظیفوی یک اداره عالی تفتیش مسوولیت های عمومی این اداره در خصوص تفتیش سکتور عامه را تعریف نموده و توضیحات لازم در خصوص نحوه اجرای تفتیش را ارایه می دارد.

۱۴. ادارات عالی تفتیش مکلفیت خواهند داشت تا انواع مختلف تفتیش را انجام دهند که جزئیات این تفتیش و طرز تحریر گزارش های تفتیش مربوط توسط قوانین و مقررات نافذ ادارات عالی تفتیش تنظیم می گردند.

۱۵. در بعضی کشورها، اداره عالی تفتیش نقش یک محکمه را دارا بوده و متشکل از قضات میباشد که بالای محاسبان و سایر کارمندان دولتی که در بخش محاسبات فعالیت دارند، اعمال صلاحیت مینمایند. بین این صلاحیت قضایی و مشخصات تفتیش سکتور عامه یک ارتباط مهم موجود میباشد. نظر به صلاحیت قضایی، اداره عالی تفتیش باید اطمینان حاصل نماید که افرادی که مسوولیت پیشبرد امور مربوط به وجوه عامه را دارند مورد حسابدگی قرار گیرند.
۱۶. بخاطر پیشبرد مسوولیت‌های وظیفوی و در نظر داشت سایر مقتضیات حقوقی، ادارات عالی تفتیش میتوانند تصامیم استراتژیکی اتخاذ نمایند. این تصامیم میتوانند تصریح نمایند که کدام معیارهای تفتیش قابل تطبیق می باشند، کدام موارد مورد تفتیش قرار خواهند گرفت و این تفتیش ها به کدام اساس اولویت بندی خواهند گردید.

تفتیش سکتور عامه و اهداف آن

۱۷. محیط تفتیش سکتور عامه عبارت از آن است که دولت و سایر مراجع سکتور عامه مسوولیت‌های خود در قبال تفتیش نحوه استفاده منابع (که از تحصیل مالیات و سایر منابع به دست آمده اند) بالای ارایه خدمات به مردم و سایر نهاد ها را به صورت درست ادا نمایند. این مراجع در قبال مدیریت و عملکرد خود و هکذا در قبال استفاده منابع (هم به نهادهای که منابع را فراهم مینمایند و هم به افراد و نهادهایی که خدمات را حاصل می نمایند) حسابدگی و مسوول میباشدند. تفتیش سکتور عامه این اصل را تامین مینماید که نهادهای سکتور عامه و کارمندان خدمات ملکی فعالیت های خود را

بصورت موثر، مفید و با رعایت کامل اصول اخلاقی و قوانین و مقررات نافذ اجرا می‌نماید.

۱۸. بصورت کل، تفتیش سکتور عامه یک پروسه سیستماتیک جمع آوری و ارزیابی مدارک میباشد تا اطمینان حاصل گردد که آیا معلومات و یا حالت های مشخص شده با معیارهای تعیین شده مطابقت دارند و یا خیر. تفتیش سکتور عامه بخاطر این حایز اهمیت می‌باشد که اطلاعات ضروری و ارزیابی های مستقلانه و متمرکز در خصوص رهبری و تطبیق فعالیت ها، پروگرام ها و پالیسی هایی دولت را در اختیار نهادهای تقنینی، نهادهای تفتیش، نهادهای مسوول حکومتداری و مردم عامه قرار میدهد.

۱۹. هدف فوق؛ پایه اساسی سیستم های دموکراتیک و میکانیزم‌های حکومتداری ادارات عالی تفتیش را ایجاد نموده و با تاکید بر اصول شفافیت، حسابدگی، حکومتداری و عملکرد، یک نقش کلیدی را در قسمت بهبود اداره و مدیریت سکتور عامه ایفا مینماید.

"آی‌سی‌ای ۲۰ - اصول شفافیت و حسابدگی" حاوی رهنمود های ضروری در این زمینه میباشد.

۲۰. تمام تفتیش های سکتور عامه با "هدف" آغاز می یابد که با در نظرداشت نوع تفتیش می تواند متغییر باشد ولی تمام تفتیش‌های سکتور عامه بوسیله موارد آتی با حکومتداری خوب همکاری مینمایند:

- ارایه اطلاعات، نتیجه گیری ها و نظریات موثق، مستقل و متمرکز و مبتنی بر مدارک کافی و مناسب در خصوص مراجع عامه؛
- تقویت حسابدگی، شفافیت، و بهبود متداوم و افزایش اعتماد در خصوص استفاده مناسب وجوه و دارایی های عامه و اداره عامه؛

• تحکیم موثریت آن نهاد هایی که مسوولیت نظارت و ارایه اقدامات اصلاحی به مراجع دولتی را عهده دار میباشند و همچنان آن نهاد های که مسوولیت مدیریت فعالیت هایی که از وجوه عامه تمویل می گردند را به عهده دارند؛ و

• همکاری در خصوص وارد نمودن تغییر بوسیلهٔ ارایه موارد آموزشی، تحلیل های جامع و سفارش های عملی برای بهبود.

۲۱. بصورت کُل، تفتیش سکتور عامه را میتوان به سه نوع اساسی تقسیم نمود که عبارت اند از تفتیش صورت های مالی، تفتیش رعایت قوانین و مقررات و تفتیش عملکرد. معیاراتی که در هر نوع تفتیش مورد استفاده قرار می گیرند مربوط میشوند به اهداف تفتیش.

انواع تفتیش سکتور عامه

۲۲. سه نوع عمدهٔ تفتیش سکتور عامه ذیلاً مورد بحث قرار می گیرند:

تفتیش مالی بیشتر روی این اصل تمرکز دارد که آیا فعالیت های مالی یک مرجع در مطابقت با قوانین و مقررات مالی نافذ قرار داشته و سیستم گزارشدهی آنها براساس نورم های پذیرفته شده استوار میباشد و یا خیر. برای تحقق این امر، مفتش باید مدارک کافی و مناسب را جمع آوری نماید تا در خصوص درست بودن و یا غلط بودن اطلاعات مالی ابراز نظر نماید. تفتیش عملکرد روی این اصل تمرکز دارد که آیا فعالیت های پروگرامها و ادارات با در نظر داشت اصول اقتصادیت، موثریت و مفیدیت به پیش برده میشوند و آیا نیاز به بهبود در خصوص این موارد محسوس میباشد و یا خیر. عملکرد با معیارات مقایسه شده و دلایل عدم تطبیق معیارات وضع شده

مورد تحلیل قرار میگیرند. هدف اساسی پاسخ به سوالات کلیدی تفتیش و ارایه سفارشات برای بهبود میباشد.

تفتیش رعایت قوانین و مقررات روی این اصل تمرکز دارد که آیا یک موضوع مشخص با رعایت کامل معیارات وضع شده اجراء گردیده است و یا خیر. این تفتیش به وسیله ارزیابی این اصل که فعالیت ها، معاملات مالی و اطلاعات در رعایت کامل چارچوب قانونی نافذۀ مرجع تحت تفتیش (مانند قوانین، مقررات، اصول، مصوبات در خصوص بودجه، پالیسی ها، کودها، مقررات طرز سلوک، اسناد تقنینی در خصوص مدیریت مالی سکتور عامه و غیره) قرار داشته باشند، انجام میشوند.

۲۳. ادارات عالی تفتیش می تواند که هر موضوع مربوط به فعالیت های مراجعی که مسوولیت حکومتداری و نظارت از استفاده مناسب منابع عامه را عهده دار می باشند، را مورد تفتیش قرار دهد که از جمله میتوان از گزارش-دهی در خصوص فعالیت های عرضۀ خدمات مرجع، نیازمندی های منابع در آینده، رعایت معیارهای کنترل های داخلی، تفتیش پروژه و سایر موضوعات نام برد. ادارات عالی تفتیش هکذا می توانند که تفتیش مشترک را انجام داده و ابعاد مالی، عملکرد و رعایت قوانین و مقررات را تحت ارزیابی قرار دهند.

عناصر تفتیش سکتور عامه

۲۴. به منظور تامین اطمینان از عملکرد مراجع، تفتیش سکتور عامه لازم الاجراء پنداشته میشود زیرا مدیریت سالم منابع عامه نیاز به این دارد تا مردم به شفافیت روند اعتماد داشته باشند. تفتیش سکتور عامه، بوسیله تهبیه اطلاعات مورد نیاز و ارزیابی های مستقلانه و هدفمند در خصوص

تخطی از معیارهای قبول شده و اصول حکومتداری خوب، باعث افزایش اعتماد مردم و نهادهای ذیربط در قبال کارکردهای مراجع می‌گردد. تمام تفتیش‌های سکتور عامه دارای عناصر اساسی مشابه می‌باشند: مفتش، مرجع، استفاده کننده گزارش تفتیش (سه جناح تفتیش)، معیار جهت ارزیابی موضوع تفتیش و اطلاعات جمع آوری شده در خصوص موضوع. این عناصر را می‌توان به دو نوع مختلف روش تفتیش، دسته بندی نمود: روش تأییدی (attestation engagement) و روش مستقیم (direct reporting engagement)

سه جناح تفتیش

۲۵. در تفتیش سکتور عامه حداقل سه جناح ذیدخل می‌باشند: مفتش، مرجع و استفاده کنندگان گزارش تفتیش.

- مفتش: در تفتیش سکتور عامه، روسای ادارات عالی تفتیش و سایر کارمندانی که مسوولیت اجرای تفتیش را عهده دار می‌گردد، نقش مفتش را ایفا می‌نمایند. اساسنامه کاری (قانون) تفتیش نقش و مسوولیت‌های کاری کارمندان را تنظیم مینماید.
- مرجع: در تفتیش سکتور عامه، مراجعی که باید مورد تفتیش قرار گیرند توسط اسناد تقنینی مشخص می‌گردند. مراجع تحت تفتیش میتوانند که مسوولیت فراهم آوری اطلاعات روی موضوع تفتیش را عهده‌دار باشند، میتوانند مسوولیت مدیریت موضوع تحت تفتیش را عهده‌دار باشند و یا میتوانند مسوولیت رسیدگی به سفارش‌ها را عهده‌دار باشند و میتوانند که افراد و یا نهادها باشند.

- استفاده کننده گان گزارش های تفتیش: استفاده کنندگان گزارشهای تفتیش عبارت‌اند از افراد، نهادها و یا ارگان‌های ذیربط. این استفاده کننده گان شامل نهادهای تقنینی، نهاد های نظارتی، مسوولین حکومتداری و مردم عامه میباشند.

موضوع، معیار و معلومات پیرامون موضوع

۲۶. موضوع عبارت است از معلومات، حالت و یا فعالیتی که بر اساس معیارهای معین ارزیابی و اندازه گیری می‌گردد. با در نظر داشت هدف تفتیش، موضوع می‌تواند اشکال و مشخصات مختلف داشته باشد. موضوع باید با معیار ارتباط داشته و بخاطر جمع آوری مدارک و دلایل جهت اثبات نتیجه گیری‌ها و نظریات، باید طرزالعمل‌های مشخص طرح گردند.
۲۷. معیار عبارت از بنچمارک هایی می‌باشد که جهت ارزیابی موضوع مورد استفاده قرار می‌گیرند. برای پیشبرد هر تفتیش، نیاز به داشتن معیارات مناسب در زمینه می‌باشد. بخاطر تعیین مناسب بودن معیار؛ مفتش باید ارتباط، قابلیت درک، کامل بودن، قابل اعتماد بودن و هدفمند بودن (بی طرف بودن، قابل قبول بودن و مقایسه با معیارهایی که در تفتیش‌های مشابه مورد استفاده قرار می‌گیرند) معیار برای استفاده کنندگان گزارش تفتیش را مد نظر بگیرد. تعیین معیار مربوط به یک سلسله عوامل متعدد می‌گردد که منجمله می‌توان از هدف و نوع تفتیش نام برد. معیار می‌تواند مشخص باشد و یا عمومی؛ و میتواند از منابع مختلف مانند قوانین، مقررات، استانداردها، اصول و بهترین عملکردها گرفته شده باشد. این معلومات به خاطر این باید در اختیار استفاده کنندگان گزارش تفتیش قرار

داده شود تا آنها بدانند که موضوع مورد تفتیش چگونه ارزیابی و اندازه گیری می‌گردد.

۲۸. معلومات پیرامون موضوع عبارت است از نتایج ارزیابی و یا اندازه گیری موضوع در مقایسه با معیار که با در نظرداشت هدف و وسعت کاری تفتیش، میتواند اشکال و مشخصات مختلف را به خود بگیرد.

انواع روش تفتیش

۲۹. دو نوع روش تفتیش وجود دارد:

- در روش تأییدی (attestation engagement)، مرجع موضوع را در مقایسه با معیار اندازه گیری و ارزیابی نموده و معلومات پیرامون موضوع را ارائه می‌دارد که بعداً مفتش روی این معلومات مدارک کافی و مناسب تفتیش را جمع آوری می‌نماید تا یک اطمینان مناسب جهت ارائه نتیجه گیری تهیه گردد.

- در روش مستقیم (direct reporting engagement)، این مسوولیت مفتش است تا موضوع را در مقایسه با معیار ارزیابی و اندازه گیری نماید. با در نظرداشت خطر و اهمیت، مفتش موضوع و معیار را انتخاب می‌نماید. نتایج اندازه گیری و یا ارزیابی موضوع در مقایسه با معیار در گزارش تفتیش تحت عناوین یافته ها، نتیجه گیری ها، سفارش ها و یا نظریات درج می‌گردد. تفتیش موضوع میتواند که معلومات، تحلیل و یا نظریات جدیدی را ارائه نماید.

۳۰. تفتیش مالی اکثراً به شکل روش تأییدی صورت می‌گیرد زیرا این تفتیش متکی به معلومات مالی می‌باشد که توسط خود مرجع ارائه می‌گردد. تفتیش عملکرد معمولاً به روش مستقیم صورت می‌گیرد. از طرف دیگر؛ تفتیش

رعایت قوانین و مقررات می‌تواند یا به روش تأییدی، یا به روش مستقیم و یا هم به هر دو شکل صورت گیرد. براساس آیسای، موارد ذیل موضوع و یا معلومات پیرامون موضوع را در سه نوع تفتیش تشکیل می‌دهد:

- تفتیش مالی: موضوع تفتیش مالی عبارت است از موقف مالی و اجراءات مالی، جریان پول و سایر عناصری که در صورت های مالی اندازه گیری و ارایه می‌گردند. معلومات پیرامون موضوع عبارت است از صورتهای مالی.
- تفتیش عملکرد: موضوع تفتیش عملکرد توسط اهداف و سوالات تفتیش تعریف می‌گردد. موضوع می‌تواند پروگرام های مشخص، نهادهای، مساعدت‌ها و یا فعالیت های مشخص (با نتایج، دستاوردها و اثرات آنها)، شرایط موجود (به شمول علت ها و پیامد ها) و معلومات مالی و غیر مالی در مورد این عناصر باشد. مفتش موضوع را ارزیابی و اندازه گیری می‌نماید تا اطمینان حاصل گردد که آیا معیارهای لازمی مورد تطبیق قرار گرفته اند و یا خیر.
- تفتیش رعایت قوانین و مقررات: موضوع تفتیش رعایت قوانین و مقررات توسط وسعت تفتیش مشخص می‌گردد که میتواند فعالیت ها، معاملات مالی و یا معلومات باشند. برای روش تأییدی در تفتیش رعایت قوانین و مقررات، بیشتر باید روی معلومات پیرامون موضوع تمرکز نمود.

اعتماد و اطمینان روی تفتیش سکتور عامه

نیاز به اعتماد و اطمینان

۳۱. استفاده کننده گان گزارش تفتیش نیاز دارند تا اطلاعاتی که مبنی تصامیم آنها را تشکیل می‌دهد، از اعتماد و اعتبار کامل برخوردار باشد.

بناءً، در جریان تفتیش باید چنین اطلاعاتی جمع آوری گردد که متکی بر مدارک کافی و مناسب باشد و مفتشین باید از چنین طرزالعمل‌هایی استفاده نمایند که خطر رسیدن به یک نتیجه نامناسب را کاهش بخشد. سطح اطمینانی که به استفاده کننده گان ارایه میگردد باید به یک شکل شفاف برای آنها اطلاع رسانی گردد. بنابر محدودیت‌های ذاتی، تفتیش هیچگاهی نمیتواند که اطمینان کامل را ارایه نماید.

اشکال ارایه اطمینان

۳۲. با در نظر داشت نوع تفتیش و نیاز استفاده کنندگان گزارش تفتیش، اطمینان می‌تواند که به دو شکل ارایه گردد:

- از طریق نظریات و نتیجه گیری‌ها که واضحاً سطح اطمینان را مشخص می‌سازد. این طریق به تمام روش‌های تفتیش تائیدی و بعضی روش‌های تفتیش مستقیم قابل تطبیق می‌باشد.
- در سایر اشکال، در روش تفتیش مستقیم، مفتش واضحاً سطح اطمینانی را که در خصوص موضوع ارایه می‌دارد، تشریح نمی‌نماید. در همچو مواقع، مفتش کوشش می‌کند تا اعتماد استفاده کننده گان را تا حد امکان جلب نماید که بدین منظور مفتش تشریح می‌دارد که چگونه یافته‌ها، معیارها و نتیجه گیری‌ها به طور متوازن و موجه گردآوری شده و چرا؛ با در نظر داشت یافته‌ها و معیارها، نتیجه‌گیری‌ها و سفارش‌های مشخص ارایه گردیده‌اند.

سطوح اطمینان

۳۳. اطمینان میتواند که مناسب باشد و یا هم محدود.

اطمینان مناسب یک سطح بالایی از اطمینان را ارایه میدارد ولی نه یک اطمینان صددرصد کامل را؛ در اطمینان مناسب، مفتش ابراز می‌دارد که به عقیده وی، موضوع در رعایت، و یا عدم رعایت، قوانین و مقررات قرار دارد و یا معلومات پیرامون موضوع به شکل واقعی و مناسب، و با در نظرداشت معیارهای قابل تطبیق، ارایه گردیده‌اند یا خیر.

در اطمینان محدود؛ نتیجه‌گیری تفتیش ابراز می‌دارد که براساس طرزالعمل‌های اجرا شده، مفتش به این چنین حالتی برخورد کرده است که باعث شود تا وی فکر کند موضوع تفتیش در رعایت با معیارهای قابل تطبیق قرار ندارد. در مقایسه با اطمینان مناسب، طرزالعمل‌هایی که در اطمینان محدود مورد استفاده قرار می‌گیرند، محدود می‌باشند ولی با در نظرداشت این امر، مفتش با در نظر داشت قضاوت مسلکی خود، باید به این نتیجه برسد که سطح اطمینانی که حاصل می‌گردد برای استفاده‌کنندگان گزارش تفتیش قابل استفاده و قابل اعتماد می‌باشد. در گزارش اطمینان محدود، دلیل ارایه اطمینان به شکل محدود باید ابراز گردد.

اصول مربوط به تفتیش سکتور دولتی

۳۴. اصولی که در ذیل ذکر گردیده از جمله موارد اساسی جهت انجام تفتیش می‌باشند. تفتیش یک پروسه متراکم و تکراری می‌باشد. مگر بمنظور تسهیل کار، این اصول اساسی به اصولی که مربوط است به نیازمندیهای سازمانی نهاد عالی تفتیش، اصول کلی که مفتش باید قبل از آغاز تفتیش و در جریان تفتیش مدنظر داشته باشد و اصول مربوط به اقدامات مشخص در پروسه تفتیش، گروپ بندی گردیده است.

– ساحاتی که توسط اصول مربوط به تفتیش سکتور دولتی مورد پوشش قرار گرفته است.

اصول کلی

اصول اخلاقی و استقلالیت	قضاوت مسلکی، توجه لازم و شکایت	کنترل کیفیت	مدیریت تیم تفتیش و مهارت‌ها
خطر تفتیش	متریالتی (اهمیت)	مستند سازی	ارتباط

اصول مربوط به پروسه تفتیش

گزارش‌دهی و پی‌گیری	انجام تفتیش	پلانگذاری تفتیش
– تهیه گزارش بر اساس نتیجه‌گیری‌ها	– ایجاد طرز العمل‌های برای جمع‌آوری مدارک	– ایجاد اصول تفتیش – شناسایی مرجع
– پی‌گیری موضوعات	– ارزیابی مدارک و نتیجه‌گیری	– ارزیاب خطر و تحلیل مشکلات
		– شناسایی خطر تقلب – ایجاد پلان تفتیش

نیازمندی‌های مربوط به ادارات عالی تفتیش

۳۵. نهادهای عالی تفتیش باید طرز العمل‌های مناسب مربوط به اصول اخلاقی و کنترل کیفیت را حفظ و ایجاد نمایند.

هر نهاد عالی تفتیش باید طرزالعمل‌های مربوط به اصول اخلاقی و کنترل کیفیت را به سطح اداره ایجاد و حفظ نماید تا اطمینان حاصل گردد که اداره عالی تفتیش و پرسونل آن در مطابقت با معیارهای مسلکی و نیازمندیهای اخلاقی و حقوقی وظایف شان را انجام می دهند. ۳۰ ISSAI - اصول اخلاقی و ۴۰ ISSAI - کنترل کیفیت ادارات‌های عالی تفتیش دارای رهنمود در این مورد می‌باشند. موجودیت این طرزالعمل‌ها به سطح اداره عالی تفتیش شرط لازم جهت به کار گیری و ایجاد معیارهای ملی به اساس اصول اساسی تفتیش میباشد.

اصول کلی

اصول اخلاقی و استقلالیت

۳۶. مفتشین نیازمندی مربوط به اصول اخلاقی را باید رعایت نموده و مستقل باشند.

اصول اخلاقی باید در سلوک مسلکی یک مفتش نهفته باشد. ادارات عالی تفتیش باید دارای پالیسی‌های باشند که بیانگر نیازمندیهای اخلاقی بوده و تاکید به این امر داشته باشد که هر مفتش این اصول را رعایت نماید. مفتشین باید استقلالیت خود را حفظ نمایند تا گزارش غیر جانبدارانه تهیه نمایند.

مفتشین میتوانند رهنمود مربوط به استقلالیت را از ۱۰ ISSAI - اعلامیه مکسیکو در مورد استقلالیت ادارات تفتیش دریافت نمایند. رهنمود مربوط به اصول اساسی اخلاقی، هدفمندی، شایستگی مسلکی و توجه لازم، محرمیت و سلوک مسلکی در ۳۰ ISSAI - اصول اخلاقی تعریف گردیده است.

شکاکیت مسلکی، قضاوت مسلکی و توجه لازم

۳۷. مفتشین باید سلوک مسلکی با بکارگیری شکاکیت مسلکی، قضاوت مسلکی و توجه لازم را در جریان تفتیش حفظ نمایند.

سلوک مفتیش باید از طریق شکاکیت مسلکی و قضاوت مسلکی که در جریان اتخاذ تصمیم بکار می‌رود، تعیین گردد. مفتشین باید از توجه لازم کار گیرند تا اطمینان حاصل گردد که سلوک مسلکی آنها مناسب است.

شکاکیت مسلکی به مفهوم حفظ حالت آماده باش و طرح سئوالات در جریان ارزیابی موثریت و صحت مدارک که در جریان تفتیش بدست می‌آید، می‌باشد. شکاکیت مسلکی همچنان شامل داشتن نظر باز و پذیرش همه نظریات و استدلالات می‌باشد. قضاوت مسلکی همچنان در به کار گیری دانش، مهارتها و تجربه در پروسه تفتیش دلالت مینماید. توجه لازم به مفهوم انجام و پلان نمودن تفتیش بصورت درست توسط مفتشین میباشد. مفتشین باید از هرگونه اجرائتی که باعث بی اعتبارشدن کارشان می‌گردد خودداری نمایند.

کنترل کیفیت

۳۸. مفتشین باید تفتیش را درمطابقت با معیارهای مسلکی مربوط به کنترل مسلکی انجام دهند

پالیسی و طرزعمل‌های کنترل کیفیت ادارات عالی تفتیش باید در مطابقت با معیارهای مسلکی باشد که هدف آن حصول اطمینان از اینکه تفتیش‌ها به سطح بالا انجام می‌گردند؛ میباشد. طرزعمل‌های کنترل کیفیت باید دربرگیرنده موضوعاتی از قبیل هدایت، مرور و نظارت از پروسه تفتیش و نیاز به مشوره جهت اخذ تصمیم درمورد موضوعات مشکل باشد.

مفتشین میتوانند رهنمودهای اضافی را در بخش ۴۰ ISSAI - کنترل کیفیت برای ادارات عالی تفتیش دریافت نمایند.

مدیریت تیم تفتیش و مهارت ها

۳۹. مفتشین باید دارای مهارت های لازم بوده و یا به آن دسترسی داشته باشند. افراد موجود در تیم تفتیش باید بطور مجموعی دارای دانش، مهارت و تخصص لازم جهت انجام تفتیش موفقانه باشند که شامل درک و تجربه عملی درخصوص نوع تفتیشی که انجام میشود، آشنایی با معیارها و قوانین نافذه، درک فعالیت های مرجع و توانایی و تجربه جهت اجرای قضاوت مسلکی؛ میباشد. استخدام پرسونل با شایستگی مناسب، فراهم نمودن آموزش و ارتقای ظرفیت، تهیه تعلیماتنامه ها و سایر رهنمودهای کتبی و هدایات مربوط به انجام تفتیش و تعیین منابع مربوط به تفتیش از نیازهای مشترک همه تفتیش ها می باشد. مفتشین باید شایستگی مسلکی شان را از طریق انکشاف مسلکی حفظ نمایند.

در صورتی که مرتبط، ضروری و یا در مطابقت با مسوولیت های وظیفوی اداره عالی تفتیش و قوانین نافذه باشد، مفتش میتواند از کار مفتشین داخلی، سایر مفتشین یا کارشناسان استفاده نماید. طرزالعمل کاری مفتش باید اساسی را جهت استفاده از کارسایر افراد فراهم نماید و در همه موارد مفتش باید مدارک مربوط به سایر مفتشین یا کارشناسان را بدست بیاورد. چون اداره عالی تفتیش یگانه مسوول هر نوع نظریه یا گزارش مربوط به تفتیش که در ارتباط به یک موضوع تهیه میگردد بوده و این مسوولیت با استفاده از کاری که توسط سایرین انجام میگردد، کاهش نمی یابد.

اهداف تفتیش داخلی از اهداف تفتیش خارجی مختلف می‌باشند مگر هر دو تفتیش داخلی و تفتیش خارجی باعث بهبود حکومت داری خوب از طریق وارد نمودن شفافیت و حسابدگی در استفاده از منابع دولتی و نیز اقتصادی بودن و موثر بودن در اداره عامه می‌گردد. این موضوع فرصت‌ها را جهت هماهنگی و همکاری فراهم نموده و نیز امکان تکرار تلاشها را از بین می‌برد.

بعضی از ادارات عالی تفتیش از کار سایر مفتشین به سطح ایالت، ولایت، محل، ولسوالی یا نهادهای حسابدگی دولتی که تفتیش‌های مرتبط را انجام داده‌اند، استفاده مینمایند. باید اطمینان حاصل گردد که هرگونه کاری که انجام گردیده در مطابقت با معیارهای تفتیش سکتور دولتی باشد.

تفتیش نیازمند تخنیک‌ها، شیوه‌ها و یا مهارت‌ها از سایر رشته‌هایی که در اداره عالی تفتیش موجود نیست، می‌باشد. در چنین مواردی امکان دارد تا از خدمات کارشناسان جهت فراهم نمودن دانش و یا انجام وظایف مشخص و یا هم سایر مقاصد استفاده گردد.

خطر تفتیش

۴۰. مفتشین باید خطرات تهیه گزارش نادرست تفتیش را مدیریت نمایند.

نادرست بودن یا نامناسب بودن گزارش تفتیش یک خطر تفتیش تلقی می‌گردد. مفتش با انجام طرز العمل‌ها خطر نتیجه‌گیری نامناسب را کاهش داده یا آنرا مدیریت می‌نماید. با در نظر داشت اینکه محدودیت‌ها در همه تفتیش‌ها مشترک می‌باشد به این نکته میتوان رسید که تفتیش هیچگاه اطمینان کامل در خصوص یک موضوع را فراهم نمی‌نماید.

در صورتی که هدف تفتیش ارایه اطمینان مناسب باشد، مفتش باید کوشش نماید که با در نظر داشت شرایط تفتیش، خطر تفتیش را تا یک حد قابل قبول کاهش ببخشد. هکذا، هدف تفتیش ارایه اطمینان محدود نیز می‌باشد که در این صورت، خطر اینکه معیارهای لازمی رعایت نگردیده اند، بالاتر از تفتیش با اطمینان مناسب می‌باشد. تفتیش با اطمینان محدود اینچنین یک اطمینانی را ارایه مینماید که، براساس قضاوت مسلکی یک مفتش، برای استفاده کننده گان گزارش تفتیش بامعنی و قابل پذیرش باشد.

(اهمیت)

۴۱. مفتشین باید متریالتی (اهمیت) را در همه پروسه تفتیش مدنظر داشته باشند متریالتی (اهمیت) ارتباط می‌گیرد به همه تفتیش‌ها. یک موضوع امکان دارد متریال تلقی گردد در صورتی که دانش مربوط به موضوع بالای تصامیم استفاده کننده گان گزارش تفتیش اثرگذار باشد. تعیین متریالتی ارتباط می‌گیرد به قضاوت مسلکی و منوط به برداشت مفتش از نیازمندی‌های استفاده کننده می‌باشد. این قضاوت امکان دارد مرتبط به یک چیز یا گروه از اشیاء باشد. متریالتی اکثراً از نقطه نظر ارزش مدنظر گرفته میشود مگر دارای سایر جوانب مربوط به کمیت و کیفیت نیز می‌باشد. یک موضوع امکان دارد از نقطه نظر شرایطی که به وقوع می‌پیوندد نیز متریال باشد. ملاحظات مربوط به متریالتی بالای تصامیم مربوط به نوعیت، وقت و میزان طرزالعمل‌های تفتیش و ارزیابی نتایج تفتیش اثرگذار می‌باشد. ملاحظات همچنان شامل نگرانی‌های مراجع ذینفع، منافع عامه و نتایج آن به جامعه می‌باشد.

مستندسازی

۴۲. مفتشین باید جریان تفتیش را با جزئیات کامل مستند سازی نمایند تا درکی درست از کار انجام شده، مدارک به دست آمده و نتیجه گیری که صورت گرفته، فراهم گردد. مستند سازی تفتیش باید شامل استراتژی و پلان تفتیش باشد و نیز طرزالعمل‌های اجراء شده و مدارک بدست آمده را ثبت نماید و از نتایج تفتیش حمایت نماید. مستند سازی باید با جزئیات باشد تا یک مفتش مجرب را که معلومات قبلی درمورد تفتیش ندارد، قادر بسازد تا نوعیت، وقت، ساحه کاری و نتایج طرزالعمل‌های اجراء شده، مدارک بدست آمده در حمایت از نتایج تفتیش و سفارشات، دلایل مربوط به همه موضوعات مهم که نیاز به قضاوت مسلکی دارد و نتایج مربوطه را درک نماید.

ارتباطات

۴۳. مفتشین باید ارتباطات موثر را در جریان پروسه تفتیش ایجاد نمایند. مهم است تا مرجع تحت تفتیش در ارتباط به همه موضوعات مربوط به تفتیش آگاهی داشته باشد که این امر مهم در ایجاد ارتباطات کاری موثر تلقی میگردد. ارتباطات باید شامل بدست آوردن معلومات مربوط به تفتیش و نیز شامل فراهم نمودن نظریات و یافته‌های بموقع به مسولین باشد. مفتشین همچنان مسولیت دارند تا موضوعات مربوط به تفتیش را به سایر شرکاء، مانند نهاد های قانون ساز و ناظر، نیز انتقال دهند.

اصول مربوط به پروسه تفتیش

پلانگذاری تفتیش

۴۴. مفتشین باید اطمینان حاصل نمایند که شرایط مربوط به تفتیش بطور واضح تفهیم گردیده باشد. نیازه تفتیش امکان دارد به اساس قانون باشد، توسط نهاد قانون ساز یا ناظر پیشنهاد گردیده باشد، اقدام به آن توسط اداره عالی تفتیش صورت گرفته باشد یا به اساس یک توافقنامه ساده با مرجع تحت تفتیش انجام گردیده باشد. مفتش، کارمندان مرجع تحت تفتیش، مسوولین و سایر افراد مربوطه باید در همه موارد به یک درک مشترک از شرایط تفتیش و نقش و مسوولیت هایشان دست یابند. معلومات مهم شامل موضوع، ساحه کاری و اهداف تفتیش، دسترسی به اطلاعات، گزارشی که در نتیجه تفتیش تهیه گردیده، پروسه تفتیش، اشخاص ارتباطی و نقش و مسوولیت های جناح های مختلف میباشد.
۴۵. مفتشین باید در ارتباط به نوعیت مرجع و یا برنامه ای که مورد تفتیش قرار میگیرد آگاه باشند که شامل درک اهداف مربوطه، فعالیت ها، کنترل های داخلی، سیستم های مالی و غیره و پروسه های تجارتي و تحقیق در مورد منبع احتمالی مدارک تفتیش می باشد. معلومات امکان دارد از طریق ارتباط منظم با مقامات، مسوولین و سایر شرکای مربوطه بدست آید. این به مفهوم مشوره با کارشناسان و بررسی اسناد (بشمول مطالعات قبلی و سایر منابع) جهت درک وسیع موضوع که قرار است تفتیش گردد، میباشد.
۴۶. مفتشین باید ارزیابی خطر یا تحلیل مشکلات را انجام داده و آنرا در یافته های تفتیش تجدید نمایند.

نوعیت خطرات تشخیص شده نظر به اهداف تفتیش مختلف می‌باشد. مفتش باید خطرات مربوط به کمبودیها، تغییرات یا خطرات نادرست را که امکان دارد در رابطه به موضوع صورت گیرد، مد نظر گرفته و آنرا مورد ارزیابی قراردهند. خطرات کلی و مشخص باید مد نظر گرفته شوند. این امر امکان دارد از طریق طرزالعمل‌هایی که جهت درک مرجع یا برنامه و محیط آن، بشمول کنترل های داخلی مربوطه تهیه گردیده اند، بدست آید. مفتش باید پاسخ مقامات را جهت تشخیص خطرات بشمول تطبیق آن و طرح کنترل های داخلی بمنظور رسیدگی به آنها، ارزیابی نماید. در تحلیل مشکل، مفتش باید نشانه های اصلی مشکلات یا تفاوت ها را از اینکه چه باید توقع گردد یا توقع می‌رود، مدنظر گیرد. این پروسه شامل ارزیابی شاخص های متعدد مشکل به منظور تعیین اهداف تفتیش می‌باشد. تشخیص خطرات و تاثیرات آن بالای تفتیش باید در همه پروسه تفتیش مد نظر گرفته شود.

۴۷. مفتشین باید خطرات قلب کاری در خصوص اهداف تفتیش را تشخیص و ارزیابی نمایند.

مفتشین باید بررسی ها را انجام داده و طرزالعمل ها را جهت تشخیص و پاسخ به خطرات قلب کاری که مربوط به اهداف تفتیش می‌باشد، اجراء نمایند. آنها باید شکاکیت مسلکی را حفظ نموده و مواظب امکان موجودیت قلب کاری درپروسه تفتیش باشند.

۴۸. مفتشین باید کارهای شان را طوری پلانگذاری نمایند تا اطمینان حاصل گردد که تفتیش بطور موثر و مفید انجام می یابد. پلانگذاری جهت انجام تفتیش مشخص شامل جوانب استراتژیک و عملیاتی می‌باشد.

از نقطه نظر استراتژیکی، پلانگذاری باید اهداف، ساحه کاری و شیوه تفتیش را تعیین نماید. اهداف عبارت است از اینکه تفتیش قرار است چه چیزی را بدست بیاورد؛ ساحه کاری تفتیش ارتباط می گیرد به موضوع و معیاری که مفتشین جهت ارزیابی و گزارشدهی درمورد موضوع از آن استفاده می نماید که مستقیماً ارتباط دارد به اهداف؛ شیوه تفتیش، نوعیت و وسعت طرزالعمل هایی که جهت جمع آوری مدارک تفتیش مورد استفاده قرار می گیرد، تفتیش باید طوری پلانگذاری گردد که خطر تفتیش تا حد امکان کاهش یابد.

از نقطه نظر عملیاتی، پلانگذاری شامل آماده ساختن تقسیم اوقات جهت تفتیش و تعیین نوعیت آن، وقت و وسعت طرزالعمل های تفتیش می باشد. در جریان پلانگذاری مفتشین باید به اعضای تیم وظیفه بسپارند و نیز سایر منابع مانند کارشناسان مربوط به موضوع را تشخیص نمایند. پلانگذاری تفتیش باید جوابگوی تغییرات مهم در وضعیت و شرایط باشد که این یک پروسه ای است که در تفتیش انجام می گردد.

اجرای تفتیش

۴۹. مفتشین باید آن طرزالعمل های تفتیش را که مدارک تفتیش را جهت حمایت از گزارش تفتیش فراهم مینماید، اجراء نمایند.

تصامیم مفتشین درمورد نوعیت، وقت و وسعت طرزالعمل های تفتیش بالای مدارک که بدست می آید، تاثیرگذار میباشد. انتخاب طرزالعمل ها ارتباط میگیرد به ارزیابی خطر یا تحلیل مشکل.

مدارک تفتیش عبارت است از هر نوع معلومات توسط مفتش جهت تعیین اینکه آیا موضوع با معیارهای قابل تطبیق درمطابقت قرارداد یا خیر.

مدارک به اشکال متعدد میباشند مانند اسناد معاملاتی که بشکل الکترونیکی و کتبی موجود میباشند، ارتباطات کتبی و الکترونیکی با افراد بیرونی، مشاهداتی که توسط مفتش صورت گرفته و اظهارات شفاهی و کتبی توسط مرجع تحت تفتیش. شیوه های بدست آوردن مدارک تفتیش شامل بازرسی، مشاهده، تحقیق (صدور استعلام)، تایید، محاسبه دوباره، اجرای دوباره، طرزالعمل های تحلیلی و یا سایر تکنیک های تحقیق میباشد. مدارک باید کافی باشد (از نقطه نظر کمیت) تا یک شخص با دانش را متقاعد سازد که یافته ها منطقی و درست میباشند (از نقطه نظر کیفیت) بطور مثال مرتبط، قابل اعتبار و درست میباشند. ارزیابی مفتش از مدارک باید هدفمند، شفاف و متوازن باشد. یافته های ابتدایی باید با مرجع تحت تفتیش درمیان گذاشته شود و نیز با آنها درمورد آن بحث صورت گیرد تا دقیق بودن شان تصدیق گردد. مفتش باید همه موارد مربوط به محرمانیت را رعایت نماید.

مفتشین مدارک تفتیش را باید ارزیابی نموده و نتیجه گیری نمایند. ۵۰

بعد از تکمیل طرزالعمل های تفتیش، مفتش مستند سازی تفتیش را جهت تعیین اینکه آیا موضوع بصورت درست مورد تفتیش قرار گرفته است یا خیر، مرور مینماید. قبل از نتیجه گیری، مفتش ارزیابی ابتدایی خطرو متریالتی را در روشنی مدارک جمع آوری شده مرور مینماید و تصمیم میگیرد که آیا نیاز است تا طرزالعمل های اضافی تفتیش مورد اجراء قرار گیرد یا خیر. مفتش باید مدارک تفتیش را با در نظر داشت یافته های تفتیش، ارزیابی نماید. در جریان ارزیابی مدارک تفتیش و بررسی متریالتی یافته ها، مفتش باید هر دو فکتور مربوط به کمیت و کیفیت را مد نظر داشته باشد.

به اساس یافته ها، مفتش باید از قضاوت مسلکی استفاده نماید تا درمورد به موضوع یا معلومات مربوط به موضوع به نتیجه برسد.

گزارشدهی و پی گیری

۵۱. مفتشین باید گزارش را به اساس نتیجه گیری که صورت گرفته آماده نمایند. پروسه تفتیش شامل آماده نمودن گزارش جهت انتقال نتایج تفتیش به نهاد های ذینفع، مسوولین و عام مردم میباشد. این پروسه همچنان شامل پی گیری و اقدامات اصلاحی نیز میباشد. در بعضی از نهاد های عالی تفتیش مانند محاکم تفتیش که دارای صلاحیت قضایی میباشد، این پروسه شامل صدور گزارش های که از لحاظ حقوقی الزامی میباشد یا تصامیم قضایی نیز خواهد بود.

گزارش های باید قابل فهم، واضح و مکمل باشند. گزارشات هممچنان باید هدفمند باشند و صرف شامل معلوماتی باشند که توسط مدارک تفتش حمایت گردند و نیز اطمینان حاصل گردد که یافته ها درمطابقت با محتوا میباشد.

شکل و محتوای گزارش ارتباط میگیرد به نوعیت تفتیش، استفاده کننده گان، معیار های قابل تطبیق و نیازمندی های حقوقی. اهداف کاری اداره عالی تفتیش و سایر قوانین و مقررات مربوط به آن ترتیب و جمله بندی گزارشات را که امکان دارد بشکل مختصر یا طویل باشد، مشخص مینماید. گزارشهای طویل بطور کلی ساحه کاری تفتیش، یافته های تفتیش و نتیجه گیری ها را تشریح مینماید که شامل سفارش های فید میباشد. گزارش های مختصر بیشتر فشرده بوده و در مجموع دریک فارمت معیاری میباشد.

روش تفتیش تاییدی

در تفتیش تاییدی، گزارش تفتیش بیانگر اینکه آیا معلومات مربوط به موضوع عاری از همه اظهارات نادرست میباشد و یا اینکه موضوع در مطابقت با معیارها میباشد یا خیر، است. در تفتیش تاییدی، گزارش معمولاً به "گزارش تفتیش" اطلاق میگردد.

روش تفتیش مستقیم

در تفتیش مستقیم، نیاز است تا گزارش تفتیش اهداف تفتیش را بیان نموده و شرح نماید که چگونه در تفتیش به آنها رسیده گی صورت گرفته است. تفتیش مستقیم شامل یافته ها و نتیجه گیری های مربوط به موضوع بوده و شامل سفارش های نیز میباشد. معلومات اضافی در مورد معیار، میتودولوژی و منبع اطلاعات نیز فراهم خواهد گردید و هرگونه محدودیت مربوط به ساحه کاری تفتیش باید تشریح گردد.

گزارش تفتیش باید شرح نماید که چگونه مدارک بدست آمده مورد استفاده قرار گرفته و چرا چنین نتیجه گیری گردیده است که این باعث میگردد تا برای استفاده کننده گان گزارش تفتیش اطمینان فراهم گردد.

اظهار نظر

زمانیکه اظهار نظر تفتیش جهت انتقال سطح اطمینان مورد استفاده قرار میگیرد، باید این اظهار نظر در یک فارمت معیاری گنجانیده شود. اظهار نظر امکان دارد تعدیل شده و یا تعدیل نشده باشد. اظهار نظر تعدیل نشده زمانی مورد استفاده قرار میگیرد که اطمینان مناسب و یا محدود بدست آمده باشد. اظهار نظر تعدیل شده شامل موارد ذیل خواهد بود:

مشروط - زمانیکه مفتش یا مدارک کافی و مناسب را جمع آوری نموده نمیتواند و یا هم با آنها مخالف میباشد که این امر میتواند متریبال باشد ولی فراگیر نمیباشد.

مخالف - زمانیکه مفتش، بعد از جمع آوری مدارک کافی و مناسب، به این نتیجه میرسد که تخلفات و اشتباهاتی که صورت گرفته است هم مهم و هم فراگیر میباشد.

رفع مسوولیت - زمانیکه مفتش، بنا بر عدم وضاحت و یا محدودیت ها در ساحه کاری، نمیتواند که مدارک کافی و مناسب را جمع آوری نماید، که این امر هم مهم و هم فراگیر میباشد.

درجائیکه اظهار نظر تعدیل شده باشد دلایل آن نیز باید بطور واضح با مراجعه به معیارهای قابل تطبیق، نوعیت و وسعت تغییرشرح داده شود. با درنظرداشت نوع تفتیش، سفارشات جهت اقدامات اصلاحی و نواقص مربوط به کنترل داخلی نیز شامل گزارش خواهد گردید.

پی گیری

اداره عالی تفتیش دارای نقش نظارتی را در خصوص اقداماتی که توسط مرجع تحت تفتیش در پاسخ به موضوعی که در گزارش تفتیش ذکر گردیده، دارا میباشد. پی گیری بالای اینکه آیا مرجع تحت تفتیش بطور کامل به موضوعات یاد شده رسیدگی نموده یا خیر تمرکز مینماید. در صورتیکه مرجع تحت تفتیش اقدامات ناکافی یا غیراطمینان بخش را ارایه نماید، اداره عالی تفتیش میتواند در این خصوص گزارش های بیشتری را تهیه نماید.